

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

FACTORS INFLUENCING DEMAND FOR CULTURAL TOURISM IN THE UPPER

NORTHEAST REGION 1

จินตนา สุริยะศรี¹

¹คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

Jintana Suriyasri¹

¹Faculty of Business Administration. Pitchayabundit College

(Received: August 31, 2020; Revised: November 18, 2020; Accepted: January 8, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยว 3) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว และ 4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวที่มีต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการท่องเที่ยวช่วงวันหยุด 1 วัน (ไป-กลับ) 3) นักท่องเที่ยวที่มีอายุ อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 4) ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ดีที่สุดคือ ด้านการให้บริการ(0.238) ด้านสถานที่(0.208) ด้านสินค้าและบริการ(0.190) และด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ(0.113) ตามลำดับ โดยร่วมกันอธิบายความผันแปรของอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ร้อยละ 62.7

คำสำคัญ: อุปสงค์การท่องเที่ยว, ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research wear 1) to study the satisfaction towards the potential of tourist destinations and factors that determine tourism demand 2) to study tourism behavior 3) To compare the tourist satisfaction with the factors that determine the tourism demand 4) To study the influence of the factors that determine the tourism demand on the cultural tourism demand in the upper Northeast Region 1. The sample consisted of 400 Thai tourists using simple sampling methods. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviation. The

hypothesis testing was t-test and F-test at the statistical significance level of 0.05 and multiple regression analyzes. The research results were found that 1) The tourists were satisfied with the potential of the attractions and the factors that determine the overall tourism demand at a high level ($\bar{X} = 3.94$) and ($\bar{X} = 3.82$). 2) Cultural tourism behavior is for recreation Use a private car for a 1 day holiday trip (round trip). 3) tourists with different age, occupation, income and domicile They were satisfied with the factors that determine the different tourism demand. Statistically significant at 0.05. And 4) The four independent variables have the power to best predict changes in tourism demand: Services (0.238), location (0.208), goods and services (0.190) and service activities (0.113), respectively, together describing 62.7 percent of the fluctuation in tourism demand.

Keywords: Tourism Demand, Demand Determinants, Cultural Tourism

บทนำ

ประเทศไทยมีทรัพยากรและความสวยงามทางธรรมชาติ มีประวัติศาสตร์วัฒนธรรม วิถีชุมชน ศิลปหัตถกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้สู่ประเทศเป็นจำนวนมากและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในปี 2562 คาดว่าจะมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยทั้งสิ้นประมาณ 168.8 ล้านคน-ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และมีการใช้จ่ายสร้างรายได้หมุนเวียนภายในประเทศประมาณ 1.13 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561 หน้า 36)

ตารางที่ 1 ตลาดในประเทศ รายได้และจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทย ปี 2557-2561

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน-ครั้ง)	เปลี่ยนแปลง (%)	รายได้ (ล้านบาท)	เปลี่ยนแปลง (%)
2561	150,248,462	+5.13	1,051,582.24	+9.28
2560	150,024,155	+5	934,364	+9
2559	142,904,497	+6	856,495	+10
2558	134,451,819	+0.18	777,118	+13
2557	134,215,652	+5	688,250	+7

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2561)

จากตารางที่ 1 พบว่านักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีเม็ดเงินจากการท่องเที่ยวเข้ามาอย่างมาก สถานการณ์เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยวโดยตรงอย่างโรงแรมและสายการบิน หรือธุรกิจทางอ้อมที่มีการจัด

รายการส่งเสริมการขายกระตุ้นตลาดอย่างต่อเนื่องทั้งปี ประกอบกับการทำตลาดประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจวางแผนของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับ 1 การจัดแคมเปญการตลาดและการจัดรายการส่งเสริมการขายของภาครัฐก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจวางแผนเดินทางท่องเที่ยว (ศุภชัยกิจศิริไทย, 2559)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวโดยการนำเอาทรัพยากรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มมูลค่าและกระจายรายได้ให้กับสังคมและชุมชนท้องถิ่นได้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การเผยแพร่และช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูให้อยู่คู่กับสังคมไทย เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน (พระครูสมุทรวิราภรณ์ มหานาค, 2552) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานมีเนื้อที่มากที่สุดของประเทศไทย ประมาณ 168,854 ตารางกิโลเมตร หรือมีเนื้อที่ร้อยละ 33.17 เทียบได้กับหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ประกอบด้วย 20 จังหวัด (วิกิพีเดีย, ออนไลน์ : 1 ก.ย.2562) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นดินแดนแห่งความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าภาคอื่นของไทยเต็มไปด้วยเสน่ห์มนต์ขลัง ชวนให้น่าไปสัมผัสความงามดงาม

แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึงยกระดับการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถท่องเที่ยวได้ทั้งปี รวมทั้งพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง ชุมชนและท้องถิ่น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560) เพื่อให้เกิดการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีการจัดตั้งกลุ่มจังหวัดในประเทศไทย สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ประกอบด้วย จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี โดยให้จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น เช่น มรดกโลก บ้านเชียง การท่องเที่ยวเชิงธรรมะและวัฒนธรรม การปฏิบัติธรรม เช่น บ้านไม้เก่าเชียงคาน 100 ปี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วัดผาตากเสื้อ อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย วัดเจติยาศรีวิหาร หรือวัดภูทอก อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ทะเลบัวแดง จังหวัดอุดรธานี สุสานหอยล้านปี จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นต้น

จำนวนนักท่องเที่ยวผู้เยี่ยมชมเยือนในจังหวัดและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2559 จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 จำนวน 8,699,030 คน และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 17,913.23 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วคิดเป็นร้อยละ 1.42 (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 5 ปี พ.ศ. 2560 – 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ในด้านการให้บริการ ด้านสินค้าและบริการ ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ และด้านสถานที่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลุกจิตสำนึกให้ดูแลรักษาวัฒนธรรมให้คงามคงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวที่มีต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 จำนวน 8,699,030 คน (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 5 ปี พ.ศ. 2560 – 2564)

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ได้แก่ มรดกโลกบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี วัดผาตากเสื้อ จังหวัดหนองคาย วัดภูทอกหรือวัดเจติยาศรีวิหาร จังหวัดบึงกาฬ เขื่อนเก่าเมืองเชียงคาน หรือบ้านเก่าเมืองเชียงคาน 100 ปี จังหวัดเลย และสุสานหอยล้านปี จังหวัดหนองบัวลำภู (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 5 ปี พ.ศ. 2560 – 2564) จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้สูตรการ

คำนวณขนาดตัวอย่างของ Yamane กรณิทรานับจำนวนประชากร (Yamane, Taro.1973) ได้
ข้อมูลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
1	มรดกโลกบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี	3,249,307	149
2	วัดผาตากเสื้อ จังหวัดหนองคาย	2,575,998	118
3	บ้านเก่าเมืองเชียงคาน 100 ปี จังหวัดเลย	1,980,946	91
4	วัดภูทอกหรือวัดเจติยาศรีวิหาร จังหวัดบึงกาฬ	550,221	25
5	สุสานหอยล้านปี จังหวัดหนองบัวลำภู	342,558	17
รวม		8,699,030	400

ที่มา : แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 5 ปี พ.ศ. 2560 – 2564

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการ
สังเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ
การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิสำเนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ใน
การท่องเที่ยว ยานพาหนะ ลักษณะการเดินทาง ช่วงเวลา ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย และ
ปัญหาหาอุปสรรคที่พบในการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้แก่ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งบริการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่
ใกล้เคียง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน
เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้แก่ ด้านการให้บริการ ด้านสินค้าและบริการ ด้าน
กิจกรรมที่จัดให้บริการ ด้านสถานที่ และอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

แบบสอบถามนี้ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content validity) ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนี
ความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดย
คำถามในแบบสอบถามฉบับนี้ มีค่า IOC ระหว่าง 0.70-1.00 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไป
ทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของ
คำถาม แล้วนำข้อมูลการทดลองใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือที่มีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้ การพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	การแปลความหมายระดับความเที่ยง
มากกว่า .9	ดีมาก
มากกว่า .8	ดี
มากกว่า .7	พอใช้
มากกว่า .6	ค่อนข้างพอใช้
มากกว่า .5	ต่ำ
น้อยกว่า หรือ เท่ากับ .5	ไม่สามารถรับได้

ในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมากแสดงว่าสามารถนำแบบสอบถามนี้ไปใช้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) จัดเตรียมแบบสอบถามและทำการแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1
- 2) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติในลำดับต่อไป
- 3) ระยะเวลาผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ตั้งแต่เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2562

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้วยวิธีสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน ประกอบด้วย การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance : ANOVA) หรือการทดสอบ F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และหากพบความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม ผู้วิจัยใช้สถิติทดสอบ LSD (Least Square Difference) เพื่อทดสอบความแตกต่างรายกลุ่มนั้นเป็นรายคู่ต่อไป ต่อจากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ว่ามีความสัมพันธ์กันเช่นใด

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.75) อายุระหว่าง 25-35 ปี (ร้อยละ 39.75) รองลงมาอายุน้อยกว่า 25 ปี (ร้อยละ 31.00) ระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 54.00) รองลงมาจบปริญญาตรี (ร้อยละ 37.25) สถานภาพโสด (ร้อยละ 53.00) รองลงมาสถานภาพสมรส (ร้อยละ 46.75) อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 33.25) รองลงมารับราชการ (ร้อยละ 17.75) มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 29.25) รองลงมา 5,001 – 10,000 บาท (ร้อยละ 22.75) ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 91.75) รองลงมาอาศัยอยู่เขตปริมณฑล (ร้อยละ 2.75) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	97	24.25
1.2 หญิง	303	75.75
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 25 ปี	124	31.00
2.2 25-35 ปี	159	39.75
2.3 36-45 ปี	55	13.75
2.4 46-55 ปี	62	15.50
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
3.1 ต่ำกว่า ป.ตรี	216	54.00
3.2 ปริญญาตรี	149	37.25
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	35	8.75
4. สถานภาพ		
4.1 โสด	212	53.00
4.2 สมรส	187	46.75
4.3 อื่นๆ	1	0.25
5. อาชีพ		
5.1 ราชการ	71	17.75
5.2 รัฐวิสาหกิจ	37	9.25
5.3 พนักงานเอกชน	53	13.25
5.4 ธุรกิจส่วนตัว	54	13.50
5.5 รับจ้าง	26	6.50
5.6 เกษตรกร	3	0.75
5.7 นักเรียน นักศึกษา	133	33.25
5.8 อื่นๆ	23	5.75

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. รายได้ (บาท/เดือน)		
6.1 น้อยกว่า 5,000 บาท	60	15.00
6.2 5,001-10,000 บาท	91	22.75
6.3 10,001-15,000 บาท	117	29.25
6.4 15,001-20,000 บาท	59	14.75
6.5 มากกว่า 20,000 บาท	73	18.25
7. ภูมิลำเนา		
7.1 กรุงเทพมหานคร	10	2.50
7.2 ปริมณฑล	11	2.75
7.3 ภาคกลาง	9	2.25
7.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	367	91.75
7.5 ภาคใต้	3	0.75
รวม	400	100.00

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละ 49.50) ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการท่องเที่ยว (ร้อยละ 77.75) เดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ (ร้อยละ 59.75) เดินทางท่องเที่ยวช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ (ร้อยละ 62.00) ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน (ไป-กลับ) (ร้อยละ 48.75) มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวระหว่าง 2,001-3,000 บาท (ร้อยละ 33.75) ส่วนใหญ่พบปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเป็นห้องน้ำไม่เพียงพอ / ห้องน้ำไม่สะอาด (ร้อยละ 18.13) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว		
1.1 เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	198	49.50
1.2 สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว	90	22.50
1.3 ประชุม/ สัมมนา	5	1.25
1.4 ศึกษาดูงาน/ เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม	107	26.75
2. ยานพาหนะที่ใช้		
2.1 รถยนต์ส่วนตัว	311	77.75
2.2 รถจักรยานยนต์	16	4.00
2.3 รถประจำทาง/ รถรับจ้าง	18	4.50
2.4 รถเช่าเหมา เช่น รถตู้/ รถบัส	55	13.75

ตารางที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 (ต่อ)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
3. ลักษณะการเดินทาง		
3.1 มาคนเดียว	20	5.00
3.2 มากับครอบครัว/ญาติ	239	59.75
3.3 มากับเพื่อน 2-3 คน	58	14.50
3.4 มากับเพื่อนร่วมงานเป็นหมู่คณะ	78	19.50
3.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	5	1.25
4. ช่วงเวลาในการเดินทาง		
4.1 วันจันทร์-ศุกร์	29	7.25
4.2 วันหยุด เสาร์-อาทิตย์	248	62.00
4.3 วันหยุดนักขัตฤกษ์	121	30.25
4.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	2	0.50
5. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวเชิง		
5.1 1 วัน (ไป-กลับ)	195	48.75
5.2 2-3 วัน	192	48.00
5.3 4-5 วัน	5	1.25
5.4 มากกว่า 5 วัน	8	2.00
6. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว		
6.1 ต่ำกว่า 1,000 บาท	41	10.25
6.2 1,001-2,000 บาท	106	26.50
6.3 2,001-3,000 บาท	135	33.75
6.4 3,001 บาท ขึ้นไป	118	29.50
7. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
7.1 ขยะมาก / ที่ทิ้งขยะไม่เพียงพอ	119	10.79
7.2 ห้องน้ำไม่เพียงพอ / ห้องน้ำไม่สะอาด	200	18.13
7.3 ที่จอดรถไม่เพียงพอ	188	17.04
7.4 ขาดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกด้านจราจร	125	11.33
7.5 สินค้า-บริการ ไม่มีคุณภาพ	73	6.62
7.6 การจัดระเบียบที่ขายสินค้าไม่ดี	85	7.71
7.7 ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน	117	10.61
7.8 ขาดบริการด้านอินเทอร์เน็ตสาธารณะ	178	16.14
7.9 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	18	1.63
รวม	1,103	100.00

3. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวผ่านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า มีความพึงพอใจต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 4.02) ด้านสิ่งบริการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง ($\bar{X}$ = 3.96) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.92) และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.85) ตามลำดับดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.85	0.66	มาก
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	3.92	0.65	มาก
3. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.02	0.57	มาก
4. ด้านสิ่งบริการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง	3.96	0.63	มาก
โดยรวม	3.94	0.52	มาก

4. ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในขณะที่การสำรวจความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านสถานที่ ($\bar{X}$ = 3.86) ด้านสินค้าและบริการ ($\bar{X}$ = 3.83) ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ ($\bar{X}$ = 3.80) และด้านการให้บริการ ($\bar{X}$ = 3.78) ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการให้บริการ	3.78	0.64	มาก
2. ด้านสินค้าและบริการ	3.83	0.64	มาก
3. ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ	3.80	0.55	มาก
4. ด้านสถานที่	3.86	0.64	มาก
โดยรวม	3.82	0.54	มาก

5. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงตอนบน 1 แตกต่างกัน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงตอนบน 1 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำแนกตามเพศ

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การ ท่องเที่ยว	เพศชาย		เพศหญิง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการให้บริการ	3.73	0.66	3.80	0.64	-0.947	0.344
2. ด้านสินค้าและบริการ	3.80	0.59	3.83	0.65	-0.059	0.953
3. ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ	3.74	0.48	3.82	0.57	-1.194	0.233
4. ด้านสถานที่	3.85	0.65	3.86	0.64	-0.237	0.813
โดยรวม	3.79	0.53	3.83	0.55	-0.670	0.503

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลาเนาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงตอนบน 1 แตกต่างกัน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ One-Way ANOVA (F-test) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวรายด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการ ด้านสินค้าและบริการ และด้านสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวที่ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการ ด้านสินค้าและบริการ ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ และด้านสถานที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวรายด้าน ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ และด้านสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวด้านการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลาเนาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความพึงพอใจรายด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ ลักษณะทั่วไป	ด้านการให้บริการ		ด้านสินค้าและบริการ		ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ		ด้านสถานที่	
	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1. อายุ	4.749*	.003	4.466*	.004	0.853	.466	4.527*	0.004
2. ระดับการศึกษา	2.222	0.110	0.583	0.559	1.025	0.360	0.880	0.416
3. อาชีพ	0.981	0.445	3.342*	0.002	2.043*	0.049	2.669*	0.010
4. รายได้	5.041*	0.001	2.251	0.063	0.751	0.558	0.650	0.627
5. ภูมิลำเนา	1.692	0.151	2.100	0.080	3.323*	0.011	1.908	0.108

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอุปสงค์การท่องเที่ยวกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอุปสงค์การท่องเที่ยวกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ระดับความเชื่อมั่น 95%

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

H_0 : ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ไม่มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยว

H_1 : ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

โดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยเทคนิค Enter ซึ่งถือว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม จึงนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าระบบสมการพร้อมกันทีเดียว ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังตารางที่ 9 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้ร้อยละ 62.7 โดยพบว่าปัจจัยด้านการให้บริการ ด้านสินค้าและบริการ ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ และด้านสถานที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้ดีที่สุดคือ ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ ด้านสินค้าและบริการ และด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ ตามลำดับ โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$Y(\text{อุปสงค์การท่องเที่ยว}) = 1.075 + 0.238(\text{ด้านการให้บริการ}) + 0.190(\text{ด้านสินค้าและบริการ}) + 0.113(\text{ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ}) + 0.208(\text{ด้านสถานที่})$

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1

ตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์)	B	SE	Beta	t	Sig.
ด้านการให้บริการ	0.238	0.041	0.293	5.835*	0.000
ด้านสินค้าและบริการ	0.190	0.044	0.232	4.297*	0.000
ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ	0.113	0.043	0.119	2.655*	0.008
ด้านสถานที่	0.208	0.039	0.255	5.277*	0.000
(Constant)	1.075	0.118		9.096*	0.000
$R^2 = 0.627$ $SEE = 0.31874$ $F = 168.834^*$					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-35 การศึกษาดำรงระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและระยะทางของแหล่งท่องเที่ยวไม่ไกลมากเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา สุคันธสิริกุล (2556) การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่านักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เดินทางมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะเนื่องจากสะดวกสบายและสามารถปรับแผนการท่องเที่ยวระหว่างทางได้ตลอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ เก่งกล้าและธิดี มีปลื้ม (2555) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ยานพาหนะในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนบุคคล เดินทางมาด้วยครอบครัว/ญาติ ช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ แบบ 1 วัน (ไป-กลับ) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวระหว่าง 2,001-3,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของดลใจ มณีงาม (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวที่มีต่อการบริการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พฤติกรรมของผู้มาเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวในวันเสาร์-วันอาทิตย์ เดินทางมาโดยรถส่วนตัว ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 1,001-5,000 บาท

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมในระดับมาก เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการไปสัมผัสด้วยตนเอง การคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดเส้นทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกามาศ ชัยรัตน์ และชวลีย์ ณ ถลาง (2560) ได้ศึกษาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับความพึงพอใจของการประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุดรธานีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้าน

คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งบริการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวประทับใจกับแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งสินค้าและบริการมีความหลากหลายกลมกลืนสัมพันธ์กับสถานท่องเที่ยวอื่นๆ โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสถานที่ ด้านสินค้าและบริการ ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ และด้านการให้บริการ

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 โดยรวมพบว่า ห้องน้ำไม่เพียงพอ/ไม่สะอาด ที่จอดรถไม่เพียงพอหรือไกลเกินไป ขาดบริการด้านอินเทอร์เน็ตสาธารณะ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกด้านจราจร มีขยะมาก/ที่ทิ้งขยะไม่เพียงพอ ป้ายบอกทางไม่ชัดเจนเกิดความสับสน การจัดระเบียบที่ขายสินค้าไม่ดี สินค้าและบริการบางอย่างไม่มีคุณภาพ และอื่นๆ เช่น ทางลาด ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุหรือคนพิการ การให้บริการรถเข็น (Wheel Chair) สอดคล้องกับงานวิจัยของประกิจ ลอยเลิศฤทธิ์ และรณนที ทวีผล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา:พระราชวังเวศน์มฤคทายวัน พบว่า สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเลือกรับบริการรถเข็นสำหรับใช้ในการเยี่ยมชมภายในสถานที่สำคัญ และมีบริการห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ปัญหาที่พบอีกอย่างคือ จุดบริการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ, (2557) วิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า นักด้านศักยภาพการให้บริการของวัด ไม่มีจุดประชาสัมพันธ์ที่เป็นระบบ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิดา บัวงาม และคณะ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลาพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ทุกระดับและมีจุดประชาสัมพันธ์ที่เป็นระบบซึ่งจะทำให้ผู้คนรู้จักสถานที่สำคัญมากยิ่งขึ้น

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวด้านการให้บริการ ด้านสินค้าและบริการ และด้านสถานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา สุคันธสิริกุล (2556) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความต้องการด้านการให้บริการ และด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่ในการจัดงาน และด้านกระบวนการให้บริการที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของจิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2543) พบว่า ช่วงอายุมีผลต่อการรับรู้ในองค์ประกอบของความพึงพอใจเพราะอายุจะเป็นตัวบ่งชี้การพัฒนาในระบวรกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในด้านสมอง และความคิดซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวด้านสินค้าและบริการ ด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ และด้านสถานที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปราโมทย์ เลิศจิตรการุณ (2555) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความ

พึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน และนักศึกษา มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมากกว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจและพนักงาน นักท่องเที่ยวที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวด้านการให้บริการแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราโมทย์ เลิศจิตรการุณ (2555) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยกว่า มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมากกว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวร่วมกันอธิบายความผันแปรของอุปสงค์การท่องเที่ยว(Y) ได้ร้อยละ 62.7 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ดีที่สุดคือ ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ ด้านสินค้าและบริการ และด้านกิจกรรมที่จัดให้บริการ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล, เทศบาลตำบล, วิสาหกิจชุมชน ควรมีแนวทางให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในเส้นทางการท่องเที่ยวมากขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับความสำเร็จการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับและเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชนอื่นๆ ในอนาคต

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านการรักษาประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่นของชุมชนให้แพร่หลายในเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชนนำไปสู่ความยั่งยืนนอกแบบรายการนำเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงแบบทั้งไป-กลับและค้างคืน

1.3 ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความรักภาคภูมิใจ ดูแลรักษา อนุรักษ์และเล็งเห็นคุณค่าประโยชน์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนมากขึ้น สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่ได้รับจากงานวิจัยทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบและจะดำเนินการแบบบูรณาการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นในลำดับโอกาสต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวควรใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ที่สามารถสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรออกมาเป็นกลุ่มหรือโครงสร้างได้

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเป็นการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชนได้อีกทางด้วย

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานประจำปี ททท.2561 หน้า 36. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กาญจนา สุคันธสิริกุล. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543). จิตวิทยาการบริการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนินทร์ เก่งกล้าและธิดา มีปลื้ม. (2555). ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรี. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดลใจ มณีงาม. (2550). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาควิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นิดา บัวงาม และคนอื่นๆ. (2546). การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวตลาดนาวัตลาพญา อ.บางเลน จ. นครปฐม. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ประกิจ ลอยเลิศฤทธิ์ และรณนัท ทวีผล. (2560). การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา:พระราชานิเวศน์มฤคทายวัน. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 “ราชมงคลสร้างสรรค์กับนวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0” นนทบุรี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เลขหน้า : 497-504.
- ปราโมทย์ เลิศจิตรการณ. (2550). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผกามาศ ชัยรัตน์ และ ชวลีย์ ณ ถลาง. (2560). ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2560 หน้า 124-142
- พระครูสมุทรวิราภรณ์ มหานาค. (2552). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอพระสมุทรเจดีย์จังหวัดสมุทรปราการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ. (2557). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2557. หน้า 63-82.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2559). บทวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ. ค้นคว้าเมื่อ 22 กันยายน 2562. จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36180.aspx>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี. (2561). **คู่มือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 : อุดรธานี เลย หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ .** วัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี. สำนักงาน.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564).** กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด. (2560). **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 5ปี (พ.ศ. 2560 - 2564).** อุดรธานี : สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

เอกสารประกอบการประชุมคณะรัฐมนตรี (2562.) **กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1**
จาก <http://www.osmnortheast-n1.moi.go.th/ud/images/stories/plan/banyay.pdf>
ค้นคว้าเมื่อ 1 ก.ย.2562.

Yamane, Taro.1973. **Statistics: An Introductory Analysis.** Third editio. Newyork : Harper and Row Publication.